

Från Seminarium "Nya regler för prövning av vindkraft" - Vindkraftdialogen II 091016 Stockholm

Talare: Peter Ardö, länsstyrelsen Halland. Anette Löfgren, Lars T Svensson, Boverket, Ebbe Adolfsson, Naturvårdsverket. Torkel Berg, Ludvika kommun. Sara Huss, länsstyrelsen Jämtland. Reigun Thune Hedström, Anna Eklund, SKL. Matilda Afzelius, Stena.

Åhörare: Ett 70-tal personer, främst handläggare på kommuner och länsstyrelser.

-Framväxten av den nya lagstiftningen var en thriller, sa dagens moderator Bengt Larsén från Boverket. Utredningen resulterade i en gräddfil för vindkraften. Sedan följde en politisk behandling – som slutade med kommunal vetorätt.

-Direktivet var tydligt: vi hade ett förenklingsuppdrag. Slopade dubbelprövning var utredningens "huvudspår" som kvarstår i lagstiftningen, sa Peter Ardö, länsstyrelsen i Halland, sekreterare i miljöprocessutredningen.

Finns det tillstånd enligt § 9 eller 11 MB krävs inte bygglov.

Krav på **bygganmälan** finns kvar.

Minst tre veckor innan arbetena påbörjas ska byggherren göra en bygganmälan till byggnadsnämnden. De små vindkraftverken som inte kräver bygglov, omfattas inte av krav på anmälningsplikt.

Fråga-svar:

När behövs inget bygglov?

Om vindkraftverkets rotordiameter är mindre än 3 meter och verkets totalhöjd är mindre än 20 meter.

Krävs det bygglov för en mätmast för vindmätning?

Nej.

Prövning av vindkraft - PBL

Detaljplaneregler

Lämplighetsprövning av vindkraftverk ska ske genom detaljplan *endast* om verken ska uppföras i område med stor efterfrågan på mark för byggnader eller anläggningar, (kap 4 PBL). Det ska vara detaljplan när det

- råder konkurrens om marken mellan vindkraftverk och bostäder
- råder konkurrens om marken mellan flera vindkraftetableringar

Fråga-svar: Måste det vara konkurrens precis på platsen - kan en etablering konkurrera med att man vill bygga bostäder 2 km bort?

Man får efterforska i tidigare lagstiftning vad "stor efterfrågan" kan innebära. (P Ardö)

Kan man villkora det kommunala vetot med att säga det krävs detaljplan?

-Nej, inte villkora. Det kan vara så att man gjort en ÖP och projektören har låtit göra fördjupade studier och hittat ett annat område. Kommunen är ändå skyldig att pröva frågan

och kan t ex konstatera att det nya området kommer i konflikt med ett område som är riksintresse för turism. Då finns möjlighet att säga vi vill prova etableringen mot riksintresse turism, kan de samverka? Då kan man ha motiv till att göra en DP. Att göra en detaljplan i skogen där det inte finns några intressekonflikter – det är ingen mening. (Reigun Thune Hedström)

Vem ska betala detaljplanen?

När det gäller bygglov finns det taxor. När det gäller detaljplan tecknar man avtal.

-Man ska självklart kunna ta betalt för det arbete man gör. Vi gör en översyn av taxan för vindkraften. Vi kommer med förslag till tillägg i taxan så att kommunen kan få en rimlig kostnadstäckning för det arbete man gör – om det gäller detaljplan eller bygglovprövning eller bygganmälan när det krävs. (Reigun Thune Hedström, SKL)

Översiktsplaner

Har kommunen bestämt enligt ÖP att det ska vara vindkraft i området, så kan man inte kräva detaljplan på samma sätt. Det var inte tanken med lagstiftningen och det finns inget utrymme i lagen för att hålla kvar vid detaljplanerna av slentrian. (Reigun Thune Hedström, SKL).

ÖP:s betydelse minskar inte i och med den nya lagstiftningen. En aktuell och väl underbyggd ÖP eller motsvarande bör ligga till grund för ett beslut om en vindkraftverksetablering. (Lars T Svensson, jurist, Boverket)

Vi handlägger planeringsstöd för att ta fram tillägg till ÖP och planeringsunderlag för vindkraft. Det finns fortfarande möjlighet att söka medel. Närmare 200 kommuner jobbar med stödet. 40 planer ska vara färdiga till årsskiftet 09/10, vi ser med spänning fram emot det. Vindkraftshandboken ska revideras. Vi har tagit fram en ny skrift, Vindkraften och landskapet. (Anette Lövgren, planeringsarkitekt, Boverket)

Kommunen har aldrig krävt detaljplan för vindkraftverk. I september 09 bestämde kommunstyrelsen om ett tematiskt tillägg till ÖP. Vi föreslår att endast tillåta större antal vindkraftverk inom de vindkraftsområden som redan upprättats. Vi anser att det inte finns fler lämpliga områden för större etableringar. Trots det har en ansökan inkommit som gäller Lejberget. Den kommer i intressekonflikt med Säfsen Resort som har 200 000 gästnätter och planerar för 600 000. Det är huvudnäringen i denna del av kommunen och vindkraften skulle utgöra en alltför stor störning för turismen. (Torkel Berg, Ludvika kommun)

Om avstånd

Vi tog avståndet 700 meter till bostäder. Länsstyrelsen säger 1 km. (Torkel Berg, Ludvika)

Vi har sagt 1500 meter. Då klarar vi mycket av problematiken. Vi har fått acceptans från boende. Bolagen har accepterat ställningstagandet. Det får väl anpassas till var i landet man är. (åhörare, Ockelbo).

Falkenberg har en "sydsvenska avstånd", olika avstånd beroende på väderstreck. Närmare när vindkraftverket står norr/öster om byggnaden än när det står söder/väster. Vi har större krav på avstånd när det är 5 hus tillsammans. Halland har väldigt spridd bebyggelse. Vår policy slår snett när det gäller gårdsverk. Då vill vi att verken ska stå i direkt anslutning till gården

och att man kan acceptera betydligt större stöning när det står på samma fastighet. Men samma krav på hänsyn gentemot avstyckade fastigheter. (Johan Risholm, Falkenberg).

Kommunalt veto

Ska länsstyrelsen meddela tillstånd så måste kommunen tillstyrka. Om kommunen låter bli att svara är situationen blockerad.

I propositionen står att om kommunen är negativ (exempelvis för att man redan i ÖP har sagt att området inte är lämpligt för vindkraft) bör den avge sin uppfattning redan under samrådsprocessen för tillståndsansökan. Nu är det inte vanligt att projektörer söker i områden som är kommunen anser som olämpliga.

I andra fall svarar kommunen när den har alla fakta, när ärendet är komplett och har kungjorts.

Fråga-svar

Gäller vetorätten ändringstillstånd?

Ja.

Gäller vetorätten förlängd igångsättningstid?

Nej. Det anges i MB när anläggningen ska sätta igång.

Vilken instans inom kommunen fattar beslut enligt kommunalt veto?

Kommunen avgör själv huruvida beslutet tas i kommunstyrelsen eller miljönämnden. Har ärendet stor principiell betydelse ska det, enligt kommunallagen, tas i fullmäktige.

Måste kommunen motivera sitt nej?

Det finns inget krav på motivering.

Är det möjligt för en kommun att förena tillstyrkandebeslut med villkor?

Man ska tillstyrka den ansökan som ligger inne, annars ge avslag. Villkor får ställas i samband med remissrundan. (Peter Ardö och Lars T Svensson)

Hur är möjligheten att delegera beslutet?

-Finns en ÖP där man har hanterat vindkraften så kan frågan tas i byggnadsnämnden. Är det områden utanför ÖP kan det vara kommunstyrelsens bord. Det är dags för kommunerna att jobba med sina delegationsordningar, då kan man tjäna tid. (Reigun Thune Hedström)

På länsstyrelsen (i Jämtland) just nu handlägger vi 10 storskaliga etableringar med 40-240 vindkraftverk vardera. Några av dem ligger över länsgränsen till Västernorrland, och inom flera kommuner. Det försvårar ibland tolkningen. I ett exempel vill kommunen inte tillstyrka med motiveringen att man inväntar ÖP. Ansökan kom in för ett år sedan. Vi ville fatta beslut i oktober. Vi visste att kommunalt veto skulle införas, i juni gick vi in med begäran om tillstyrkan och då sa kommunen vi vill invänta ÖP den är klar tidigast februari 2010. (Sara Huss, länsstyrelsen Jämtland).

Hur lång tid är det rimligt att vänta på kommunens svar?

Förvaltningslagen säger "hantera ärendet skyndsamt". Är det fullmäktige så styrs det är sammanträdesdatumen så det kan ta längre tid. Har man delegerat till kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden bör det kunna ta 5-6 veckor, ett par månader. Man får inte skylla på att man väntar på tematisk tillägg eller ÖP och det får inte sex månader-till ett år. Enligt den nya PBL-en, som vi väntar på, bör man kunna ge ett planbesked på fyra månader. (Reigun Thune Hedström)

Om det drog ut på tiden och jag vore projektör, skulle jag be att få ett samtal med kommunstyrelsens ordförande och be dem att bestämma sig. När kommunen vill avvakta, då kan en handläggare trycka på och hänvisa till förvaltningslagen. Har man omfattande intressekonflikter är det bättre att säga nej – för att i alla fall lämna ett besked – och så kanske projektören kan välja att återkomma i ett senare skede.
(Reigun Thune Hedström).

Tillåtlighetsbeslut

Om etableringen är ”synnerligen angelägen” från nationell synpunkt kan regeringen ge tillåtlighet trots att kommunen inte tillstyrkt. (17 kap 6 § 2 stycket 2 MB). Exploatören eller markägaren - vem som helst - kan resa frågan, men det är regeringen själv som bestämmer om den vill förbehålla sig detta beslut.

Det finns exempel på kommuner som söker tillåtlighetsbeslut för en etablering. Om kommunen vill driva igenom ett beslut som länsstyrelsen är emot, till exempel.

Prövning av vindkraft - miljöbalken

Tillståndspliktens utformning

Tillstånd från länsstyrelsen

40.90

1. 2 el fler vindkraftverk som står tillsammans – gruppstation och vart och ett av vindkraftverken inkl rotorblad är högre än 150 m.
2. ett vindkraftverk som inkl rotorblad är högre än 150 m och står tillsammans med en sådan gruppstation som avses i 1.
3. Ett vindkraftverk som inkl rotorbladet är högre än 150 m och står tillsammans med ett annat sådan vkv om verksamheten påbörjas efter att verksamheten med det andra vkv påbörjades.

40.95

Samma som ovan men 120 meters verk och gränsen går vid 7 verk.

Exploatören har alltid möjlighet att söka tillstånd hos länsstyrelsen.

Anmälningsskyldigt till kommunen

- Om verket är högre än 50 m inkl rotorblad
- 2 eller flera som står tillsammans - då spelar verkens höjd ingen roll.

Om en fastighet har ett litet verk och grannfastigheten också har ett – då kan det tolkas som att de står *tillsammans*. Hur definieras tillsammans? Om det är samma störningsområde och det finns ett tekniskt samband mellan verken. (Peter Ardö)

Fråga-svar

När – i tid - säger man att två verk står tillsammans, i vilket skede av etableringen?

-I ansökningskedet. Är de ansökta eller anmälda så existerar de samtidigt.

Vad ska en anmälan innehålla?

(framgår av 25a § fmh)

Teknisk specifikation av varje verk, vindförhållanden och förväntat energiutbyte, påverkan på natur- och kulturmiljöer, redogörelse för befintliga verk inom 2 km, ledningar, landskapsanalys, bullerberäkning, beräkning av skuggor och reflexer.

Kommunen kan medge undantag för det som inte behövs. Kommunen har skyldighet att bedöma ifall den anmälda verksamheten innebär betydande miljöpåverkan och om den ska föreläggas om att söka tillstånd.

Behövs alltid fågelinventering?

Det får man bedöma från fall till fall. Vi anser att någon form av inventering behövs under ett år för att se häckningsplats, rastplatser, flyttningsrörelser. (Ebbe Adolfsson, NV)

Det kan få konsekvenser för handläggningstiderna, detta kan innebära ett helt års förlängning av projekteringen.

Projektören bör ta kontakt med länsstyrelsens naturvårdshandläggare eller ornitologerna. (Ebbe Adolfsson, NV)

Vindkraft och Naturvårdsverket, Ebbe Adolfsson:

Vår syn på vindkraft är positiv, när verken står rätt placerade. Miljöpåverkan generellt liten och genom forskningsprogrammet Vindval får vi fram mer kunskap om vindkraftens påverkan på djur, natur och människa.

De långsiktiga kumulativa effekterna vid större etableringar i skog, behöver vi mer kunskap om.

Naturvårdsverket delar in landet i tre områden när det gäller vindkraft.

Gröna – Vindkraft OK. 90 % av landets yta utgörs av gröna områden.

Gula - När det finns andra, större områden av riksintresse, t ex friluftsliv o naturvård.

Riksintresse enl kap 4 Exploatering endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden

Utökade strandskyddsområden

Enstaka naturreservat o Natura 2000-områden. Här är processen enligt MB särskilt viktig.

Röda – Olämpliga områden. Exempelvis nationalparker, obrutna fjäll, särskilt upekade utsjöbankar.

Ljud

Riktvärden 40 dBA, ekvivalent hela dygnet. Fler gånger fastlagt i miljödomstol och miljööverdomstol.

I vissa fall 35 dBA när låga ljudnivåer är viktigt

Vid maskering är högre ljud möjligt.

Ska mätas vid 8 m/s vid 10 m höjd. Är det ett högre verk - i skog t ex - får man mäta vid motsvarande referensvärde.

Naturvårdsverket Rapport 6241 kan laddas ner från webbplatsen.

6 kap MB miljöbedömning

Krav:

1 § MKB ska ingå i tillståndsansökan enligt kapitel 9 och 11

Projekt

3§ syfte och innehåll

§4 verksamhetsutövaren ska samråda med länsstyrelsen, tillsynsmyndighet och enskilda särskilt berörda. Om miljöpåverkan är betydande utökas kretsen särskilt berörda.

Vad ska en MKB innehålla? Anges i 7 §. Om det etableringen innebär betydande

miljöpåverkan - alla nedanstående punkter. .

1. lokalisering, utformning, omfattning
2. åtgärder för att minimera skador
3. bedömning av påverkan på miljö o hälsa. Visa på och bedöma inverkan på djur, växter, människor, landskap, kulturmiljö, hushållning med mark och vatten
4. alternativ, de val som gjorts motiveras
5. en icke teknisk beskrivning

goda exempel på MKB: Kriegers Flak, Lunnekullen, Markbygden

Det finns samordningsmöjligheter i MB: enl 21-3 kan man förena ansökningar om det krävs tillstånd enl 9 och 11. Verksamhetsutövaren kan ansöka om gemensamt tillstånd hos MD.

Nätfrågor:

-Jag vill understryka vikten av att pröva anslutande kraftledningar samtidigt som etableringen. Miljöpåverkan ska man kunna lösa i ett sammanhang (Harry Westermark, arbetar med vindkraft i Krokoms kommun.)

-Det finns exploatörer som vill ta elsidan separat. Det kan bero på att de ligger i olika fas med olika delar av projektet. Men projektören och alla andra ska veta att elnätet också har betydelse när kommunen tar ställning. (Peter Ardö).

-De som har områdeskoncession får i ett tidigt stadium ta ordentliga kostnader. Man får lägga en bindande offert tidigt. (Matilda Afzelius, miljöjurist, Stena).

-Vi har fyra exploatörer som vi har sagt att de måste samordna sig på elsidan, annars får vi begränsad överföringskapacitet på elnätet. De svarar att de inte kan göra detta i dagsläget. Jag har tagit upp problemet med Svenska Kraftnät och de är medvetna om det. Staten borde trycka på för att lösa det här. Koncession för kraftledning kan ta tre-fyra, upp till tio år. Det vore strålande om man kunde lösa det i ett paket. Först ska vi tillstyrka etableringar, och sen sätter man igång en flerårig process med ansökan kring elledning. (Kommentar från åhörare).

Övergångsregler

Läs mer i prop 2008/09:146 och i utredningen

Observera när ni läser övergångsreglerna, läs **dem för varje lagstiftning för sig**. (Peter Ardö)

Övergångsbestämmelser enl PBL

Om tillståndet har vunnit laga kraft behöver man ej söka bygglov. Meddelades tillståndet i maj 09 och överklagades (så att det alltså inte har vunnit laga kraft), då är frågan: Ska domstolen som prövar ha in en kommunal tillstyrkan? Detta är inte riktigt klart. (Peter Ardö).

1. Lagen trädde i kraft 1/8 2009.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid prövning av överklagade beslut som har meddelats före den 1 augusti 2009.
3. Om det har skett en ändring ska den sökande inte prövas enligt tuffare regler.

Fråga-svar

Om byggnadsnämnden har sagt nej före 1 aug och projektören överklagar?

Då ska man använda gamla bestämmelser. Det vill säga – projektören kan återkalla bygglovansökan.

Hur gör man med ansökningar om bygglov som kommit in före 1 augusti men där inget beslut har kommit – och där det finns ett MB-tillstånd?

-Då är det nya regler som gäller. I propositionen står, om inneliggande ansökningar, att man ska ta kontakt med sökande och se om man kan skriva av ärendet. Har den sökande fått MB-tillstånd så behövs inget bygglov.

Övergångsregler enligt MB

Kommunen får förfrågan om den tillstyrkt enligt 16.4. Om ansökan kom in exvis våren 09 och länsstyrelsen inte har avgjort, då behövs en tillstyrkan från kommunen.

Övergångsregler FMH

Tidigare var gränserna satta i effekt i dag är de satta i höjd och antal. Exempel: En ansökan med 12 stycken 2 MW-verk som är inledd före 1 augusti, kan bli ett anmälningssärende om bygglov beviljats men miljöprövningen inte är klar.

1. Förordningen träder i kraft 1 augusti 2009
2. En verksamhet som enligt äldre bestämmelser är anmälningspliktig får fortsätta att bedrivas enligt de äldre bestämmelserna trots att verksamheten blir tillståndspliktig med denna förordning, om verksamheten är anmäld den 1 augusti 2009. **obs! gäller verk som är i drift!**
3. En verksamhet som bedrivs den 1 augusti 2009 och som enligt äldre bestämmelser inte är anmälnings- eller tillståndspliktig men som bli anmälningspliktig med denna förordning får fortsätta att bedrivas enl äldre bestämmelser. **obs! gäller verk som är i drift!**
4. Äldre bestämmelser gäller för prövningen och handläggningen av mål och ärenden som inletts före den 1 augusti 2009.
 - finns inte tillstånd, så krävs bygglov.
 - är det anmält före den 1 augusti blir det fortsättningsvis ett anmälningssärende enl MB
 - om tillståndsansökan är inlämnad före den 1 augusti så krävs tillstånd. Då får man titta på de nya reglerna om kommunalt veto.

Vilken myndighet ska pröva ärendet? (enligt FMH)

Tillsynen regleras i tillsynsförordningen. Länsstyrelserna kan bli tillsynsmyndighet trots att kommunen har gett tillståndet.

Om vindkraftverket har blivit tillståndspliktigt så krävs att länsstyrelsen överlåter tillsynen till kommunen.

Behövs miljörapporten?

Ja, när det gäller tillståndspliktiga verksamheter. De ska lämnas, om vindkraftverket har blivit tillståndspliktigt. (Peter Ardö)

Projektören om lagstiftning och prövning

Matilda Afzelius, miljöjurist, Stena

Vi är åtta anställda som jobbar med vindkraft. Vi vill bygga, driva och långsiktigt förvalta verken. Vi har fem ansökningar inne under behandling, sammanlagt 100 verk.

Vi letar områden med bra vindlägen, vinden är den enskilt viktigaste faktorn. Det är inte konfliktfritt trots att vi är i ”gröna” områden, det är alltid ”någons” skog.

Man kan se snygga och schematiska cirklar på översiktsplaner där vindkraftområden pekas ut. Men är det av avgörande betydelse att man är strikt innanför dessa cirklar? I en del fall är kan vindläget vara bättre precis utanför. Vindkarteringen ligger i flera fall till grund för de områden som utpekas i ÖP-n, och nu uppdateras vindkarteringen i vissa områden.

När det gäller höjd och hinderbelysning säger en hel del kommuner att de inte vill ha verk över 150 meter pga hinderbelysningen. Det kan göra att vi inte bygger över huvud taget där. Vi försöker ordna studieresor för att visa hur belysningen kommer att se ut.

En del kommuner hävdar DP och bygglov. I projekt som nästan är igenom hela processen, säger nu kommunen att de kräver DP. Ett kommunalråd i södra Sverige sa det räcker att det regnar, att vi har en dålig dag, så kan vi avstyrka ett projekt. Men en hel del kommuner är jättebra. Opinionen mot vindkraft är starkast i skedet just innan man ska fatta beslut i kommunen. Då kan det vara svårt att säga ja. Varje projekt kommer att vara ”det värsta projektet” i den stund man ska fatta beslutet.

Faktorer för den kommunala agendan:

- Ett vindkraftverk kostar 30 miljoner, 20 % av den summan går lokalt och regionalt.
- Det skapas sysselsättning under etableringsfasen
- Sysselsättning under drifttiden – 25 vindkraftverk ger ca 5 heltidsanställningar.

Vi lämnar 10 000 kr per vindkraftverk/år i 20 år. Pengarna går till det lokala föreningslivet. Bolaget fördelar pengar till föreningarna. Vi har dialog med kommunen (kommer inga ansökningar in så går pengarna till Ludvika kommun). Vi betalar arrendeintäkter till lokala markägare.

- Kommunerna bör fundera – vill de över huvud taget ha vindkraft?
- Vad ingår i en god MKB – ungefär hur mycket?
- Vi lobbar för att lämna tillstånd till ett område! Rymmer området 20-25 verk kan vinden variera med 0,5 m/s, det är 15-20% i produktion och vi gör alltid natur och kulturinventering på *hela* området.

KAJSA OLSSON

